

VÄINÖ MONONEN

TALVISOTA KUHMOSSA II

TALVISOTA KUHMOSSE II

Kuolema kolkuttaa korvessa

(C) 2020 Väinö Mononen

Kustantaja: B o D - Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: B o D - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-2264-0

TALVISOTA KUHMOSSE II

Kuolema kolkuttaa korvessa

Alkusanat

Sisällöstä

Talvisota Kuhmossa II on toinen teos Talvisota Kuhmossa - Kuolema kolkuttaa korvessa sarjasta. Se on suoraa jatkoa edelliselle kirjoittamalleni teokselle Talvisota Kuhmossa I.

Talvisota Kuhmossa teokset sisältävät yksityiskohtaista kuvausta eversti Hjalmar Siilasvuon komentaman jalkaväkidivisioonan taisteluista Kuhmossa. Taistelut jatkuvat yhä kiivaina. Suomalaisjoukot käyvät ankaraa kamppailua Puna-armeijan uutta jalkaväkidivisioonaa vastaan Löytövaaran taisteluissa ja pilkkovat samalla Saunajärven suurmottia pienempiin osiin. Teoksen sisältö seuraa tiiviisti niin suomalaisdivisioonan kuin vihollisjoukkojen ja erillisten taisteluosastojen sekä yksittäisten miesten näkökulmasta sotarintaman päivittäisiä tapahtumia.

Ratkaisua haetaan yhä kiivaammin ja taistelut ääriolosuhteissa jatkuvat aina maaliskuulle saakka. Neuvostojoukkojen ylivoima kasvaa kasvamistaan ja suomalaiset joutuvat entistä ahtaammalle. Monet miehistä, jotka olivat aiemmin selvinneet Suomussalmen korpitaisteluista hengissä, menehtyvät rintamanvaihdon jälkeen Kuhmon ankarissa mottitaisteluissa. Hintaa on hirmuinen.

Miestappiot kasvavat päivä päivältä ollen lopulta peräti noin kaksinkertaiset verrattuna Suomussalmen tappioihin.

Lopulta Suomen ja Neuvostoliiton kahdenväliset neuvottelut johtavat aselepoon ja rauhaan. Edessä on sodan jälkiselvittelyä ja suomalaisittain todella vaikeita päätöksiä, kuten muun muassa maa-alueitten pakkoluovutuksia.

Tuhojen jälkeen alkaa taistelualueiden laajamittainen siivoustyö ja myöhemmin vielä vaativa jälleenrakennusvaihe ja asuttaminen. Kuhmon itäosissa asuneiden paluu arkeen on ankea. Vain pystyyn jääneet savupiiput muistuttavat ajasta ennen sotaa.

Aineisto on useista eri tietolähteistä koottu kertomus. Se seuraa Kuhmon ankaria mottitaisteluita, jotka olivat ratkaisevan tärkeä osa koko Suomen ja Kainuun uskomatonta selviytymistarinaa. Teoksen liitteenä olevat värilliset piirroskartat opastavat osaltaan rintamatapahtumien tilanne- ja paikkakohtaista seurantaa. Olen liittänyt mukaan myös useita tapahtumapaikkoihin liittyviä valokuvia.

Tämä teos on omistettu Kuhmossa 1939-1940 käydyn talvisodan suomalaisveteraaneille ja heidän unohtumattomalle muistolleen.

Enossa 13. maaliskuuta 2020

Väinö Mononen

Sisällysluettelo

Alkusanat

sivu 7

Sisällöstä

sivu 7

Löytövaara - Kuusijoki

helmikuussa 1940Kartta no 10

sivu 17

- Vihollisen 163. Divisioona *sivu 17*
- Suuri uhka Riihivaarassa *sivu 18*
 - Salainen saunareissu *sivu 19*
- Hyökkäys Korsukaupunkiin *sivu 24*
 - Hyökkäys käynnistyy *sivu 25*
 - Yllätys odottaa *sivu 27*
 - Korsu-Järvinen *sivu 30*

Viheliäisiä vihollisosastoja

sivu 31

- Vihollisosasto tunkeutuu Losoon *sivu 31*
 - Apujoukkoja tarvitaan *sivu 32*
- Kiivasta kamppailua Kalliolammella *sivu 34*
 - Voimakas vihollisosasto selustassa *sivu 34*
 - Neljäs johtaja *sivu 35*
- Ukonvaaran taistelu *sivu 37*
 - Hyökkäyssuunnitelma *sivu 38*
- Lähitaistelua Löytöpurolla *sivu 40*
 - Pioneerit iskevät *sivu 40*
- Koivun kenttävartio ahtaalla *sivu 43*
 - Kahinaa korvessa *sivu 43*

- Salainen vihollistukikohta	<i>sivu 44</i>
• Kylmää peliä Kylmänjärvellä	<i>sivu 46</i>
- Rähinöintiä Riitakukkulalla	<i>sivu 46</i>
• Kiusantekoa Kiekinkoskella	<i>sivu 48</i>
- Kaivautunut vihollisosasto	<i>sivu 48</i>
• Pyhtilä ja divisioonan eteläinen siipi	<i>sivu 49</i>
- Korpiotteluita	<i>sivu 49</i>
• Armoa ei annettu, jos ei kyllä kysyttykään	<i>sivu 51</i>
- Vihollisen erikoisosastoja	<i>sivu 51</i>
• Poimintoja sotapäiväkirjoista	<i>sivu 53</i>

Mahtava vihollinen ***sivu 56***

• Kiistakapulana Kuusijoki	<i>sivu 56</i>
- Numeroleikkiä	<i>sivu 58</i>
• Kilvoittelua Kilpelänkankaalla	<i>sivu 59</i>
• Kauhunpaikkaa kerrakseen	<i>sivu 62</i>
• Taivas räjähtää!	<i>sivu 66</i>
• Salainen varasuunnitelma	<i>sivu 67</i>
• Painostusta ja propagandaa	<i>sivu 69</i>

Löytövaara - Kuusijoki

1.-3.3.1940Kartta no 11 ***sivu 73***

• Daavid ja Goljat	<i>sivu 73</i>
• Vihollisen läpimurto etulinjassa	<i>sivu 75</i>
- Vaikka viimeiseen mieheen	<i>sivu 77</i>
• Nopeita joukkojen siirtoja	<i>sivu 79</i>

Neuvostojoukot moteissa

sivu 82

- Reuhka repeää kahtia *sivu 82*
 - Valtaus alkaa *sivu 83*
 - Vangin kuulustelu *sivu 85*
- Loson valtausyritys *sivu 86*
 - Osasto Harlo *sivu 86*
 - Vihollisen ilmahyökkäys *sivu 89*
 - Tilanne seis! *sivu 91*
- Kannaksen mottitaistelu *sivu 93*
 - Tulivoimainen vastustaja *sivu 94*
- Leipäsotaa *sivu 96*

Suurmotti - LuvelahtiKartta no 12

sivu 99

EsikuntamottiKartat no 13 ja 14

sivu 101

- Vaikea vallattava *sivu 101*
 - Satimessa ollaan *sivu 102*
 - Uusi hyökkäysyritys *sivu 103*
- Osasto Hakasen vuoro iskeä *sivu 105*
 - Raju rytinä alkaa *sivu 106*
- Motti laukeaa lopultakin *sivu 110*
 - Missä on vihollisen esikunta? *sivu 111*
 - Tykit puhuivat Esikuntakukkulalla *sivu 113*

Itäinen mottiKartat no 15 ja 16

sivu 116

- Hyökkäyskohteina neljä maastokohtaa *sivu 116*
 - Maastokohta 1 *sivu 117*
 - Maastokohta 2 *sivu 119*
 - Maastokohta 4 *sivu 121*
 - Rönkön komppania *sivu 123*
 - Muut komppaniat *sivu 125*
 - Maastokohta 3 *sivu 126*
- Tilintekoa *sivu 127*
 - Erittäin raskas viikko *sivu 127*
 - 60 viholliskorsua *sivu 130*
- Komennus päättyy *sivu 132*

Läntinen mottiKartat no 17 ja 18

sivu 135

- Valmistautuminen motin valtaukseseen *sivu 135*
- Suomalaishyökkäys alkaa... *sivu 136*
 - Käsky Hyökkäysosasto Muroleelle *sivu 137*
 - III/KTR 9:n tulisuunnitelma *sivu 139*
 - Suorasuuntaustykistön tulisuunnitelma *sivu 141*
 - Krh:n tulisuunnitelma *sivu 143*
- Isku etelän suunnasta *sivu 145*
 - Viestintuoja *sivu 147*
- Isku pohjoisen suunnasta *sivu 148*
 - Kuolemankirnu *sivu 150*
- Rauhan tulo *sivu 151*
 - Kapteeni Taavi Kujala *sivu 151*
 - Kapteeni Jaakko Sihvonen *sivu 153*
- Jäljelle jäi pelkkää romua! *sivu 154*
- Toveria ei oteta! *sivu 156*
 - Joukkojen hautaaminen *sivu 156*
 - Hautajaismenoja *sivu 157*

- Muita havaintoja *sivu 159*
- Tilastoja *sivu 162*
- Kaapattuja vihollissanomia *sivu 164*
 - Saadun tiedon mukaan... *sivu 164*

Löytövaaran taistelut

4.-8.3.1940Kartta no 19 *sivu 172*

- Hyökkäys on paras puolustus! *sivu 172*
- 4. maaliskuuta *sivu 172*
- 5. maaliskuuta *sivu 174*
- 6. maaliskuuta *sivu 175*
- 7. maaliskuuta *sivu 177*
- 8. maaliskuuta *sivu 180*

Löytövaaran taistelut

9.-13.3.1940Kartta no 20 *sivu 183*

- 9. maaliskuuta *sivu 183*
- 10. maaliskuuta *sivu 185*
- 11. maaliskuuta *sivu 186*
 - Järvinen *sivu 188*
- 12. maaliskuuta *sivu 191*
 - Panssarivaunuja *sivu 192*
 - Kuoleman tunteja *sivu 195*
- 13. maaliskuuta *sivu 195*
 - Löytövaaran on kestettävä! *sivu 195*
 - Surman suutari *sivu 199*
 - Hermot lopussa *sivu 199*
- Rauha on solmittu! *sivu 201*
- Kunnia heille! *sivu 202*

Sodan jälkiselvittelyä

sivu 205

- Viimeinen viikko - sopimuksia ja selvittelyä *sivu 205*
- Neuvostosotavangit *sivu 210*
- Moskovan rauhanehdot *sivu 211*

Käskyliitteitä Kuhmosta

sivu 214

- Saunajärven kannaksen valtaus *sivu 214*
 - Käsky I/JR 65:lle - 4.2.40 *sivu 214*
 - Pataljoonan hyökkäyskäsky - 6.2.40 *sivu 216*
 - Joukko-osastoille *sivu 217*
 - Liite no 4 - 10.2.40 *sivu 218*
- Esikuntamaaston valtaus *sivu 219*
 - Hyökkäyskäsky - 24.2.40 klo 17.15 *sivu 219*
 - Hyökkäyskäsky - 24.2.40 klo 20.28 *sivu 221*
 - Hyökkäyskäsky Esikuntakukkulalle - 29.2.40 *sivu 223*
 - Tulisuunnitelma - 29.2.40 *sivu 225*
 - Hyökkäyskäsky - 1.3.40 *sivu 226*
 - Käsky erilliskomppanialle - 1.3.40 *sivu 229*
 - Hyökkäyssuunnitelma Esikunta-kukkulalle - 2.3.40 *sivu 231*
- Itämaaston valtaus *sivu 233*
 - 1. Hyökkäyssuunnitelma Itämaastoon - 4.3.40 *sivu 233*
 - 2. Hyökkäyssuunnitelma Itämaastoon - 5.3.40 *sivu 235*
 - 3. Hyökkäyssuunnitelma Itämaastoon - 7.3.40 *sivu 236*
 - Tulisuunnitelma - 7.3.40 *sivu 237*

Otteita I/JR 65:n sotapäiväkirjoista ***sivu 239***

- 1./JR 65 *sivu 239*
- 2./JR 65 *sivu 240*
- 3./JR 65 *sivu 241*
- 1.KKK/JR 65 *sivu 244*

***Kuhmossa pudonneita
viholliskoneitaKartta no 21*** ***sivu 245***

Taistelupaikkoja KuhmossaKartta no 22 ***sivu 250***

***Talvisodan muistomerkkien
sijainti KuhmossaKartta no 23*** ***sivu 252***

- Kilpelänkankaan muistopatsastoimikunta *sivu 259*

Jälleenrakennusta tuhojen jälkeen ***sivu 261***

- Taistelualueiden siivousta *sivu 261*
 - Karnea urakka *sivu 261*
- Evakot palaavat koteihinsa *sivu 269*
- Paluu arkeen - elämä voittaa *sivu 271*
 - Kirkonkylän tuhottuja rakennuksia *sivu 272*
 - Kirkonkylän keskeisiä rakennuksia *sivu 273*
- Sodan tuomia uusia kasveja *sivu 274*
- Varoitus! *sivu 276*

Löytötavaralaki ***sivu 281***

- Löydettäessä sotamateriaalia... *sivu 281*
- Sotamuseon tiivistelmä *sivu 282*

Isänmaallisia lauluja ***sivu 287***

- Jääkärimarssi *sivu 287*
- Elämä juoksuhaudoissa *sivu 288*
- Sillanpään Marssilaulu *sivu 289*

Karttaliiteluettelo ***sivu 290***

Valokuvaaluettelo ***sivu 290***

Kuvalähteet ***sivu 292***

Piirrokset ja kartat ***sivu 292***

Lähdeluettelo ***sivu 293***

***Talvisodasta Kuhmossa
kertovaa kirjallisuutta*** ***sivu 297***

***Erillisiä tietolähteitä
ja haastattelutietoja*** ***sivu 300***

TALVISOTA KUHMOSSE II

Kuolema kolkuttaa korvessa

Talvisota Kuhmossa II on toinen julkaisu viiden teoksen sarjasta Talvisota Kuhmossa - Kuolema kolkuttaa korvessa. Sisältö on suoraan jatkoa edelliselle teokselleni Talvisota Kuhmossa I.

Talvisota Kuhmossa teokset sisältävät yksityiskohtaista kuvausta eversti Hjalmar Siilasvuon komentaman jalkaväkidivisioonan taisteluista Kuhmossa. Taistelut jatkuvat kiivaina.

Suomalaisjoukot käyvät ankaraa kamppailua Puna-armeijan uutta jalkaväkidivisioonaa vastaan Löytövaaran taisteluissa ja pilkkovat samalla Saunajärven suurmottia pienempiin osiin.

Teoksen sisältö seuraa tiiviisti niin suomalaisdivisioonan kuin vihollisjoukkojen ja erillisten taisteluosastojen sekä yksittäisten miesten näkökulmasta sotarintaman päivittäisiä tapahtumia.

Ratkaisua haetaan yhä kiivaammin ja taistelut ääriolosuhteissa jatkuvat aina maaliskuulle saakka. Neuvostojoukkojen ylivoima kasvaa kasvamistaan ja suomalaiset joutuvat entistä ahtaammalle. Lopulta kahdenväliset neuvottelut johtavat aselepoon ja rauhaan. Edessä on sodan jälkiselvittelyä ja suomalaisittain todella vaikeita päätöksiä, kuten muun muassa maa-alueitten pakkoluovutuksia.

Tuhojen jälkeen alkaa taistelualueiden laajamittainen siivoustyö ja myöhemmin vielä vaativa jälleenrakennusvaihe ja asuttaminen. Kuhmon itäosissa asuneiden paluu arkeen oli ankea. Vain pystyyn jääneet savupiiput muistuttivat ajasta ennen sotaa.

MKT, tietokirjailija Väinö Mononen

